یادداشت

منافع ملی فراتر از تخاصم

سیدپارسا علوی
روزنامه‌نگار

توافق اعلام‌شده میان دونالد ترامپ و ولادیمیر پوتین درباره عرضه گازوئیل روسیه به بازار آمریکا و بازارهای جهانی، صرفا یک تفاهم اقتصادی در حوزه انرژی نیست؛ این رویداد بار دیگر یکی از واقعیت‌های بنیادین سیاست بین‌الملل را به نمایش گذاشته است: کشورها، حتی در اوج اختلافات سیاسی و امنیتی، هنگامی که منافع اقتصادی و راهبردی‌شان اقتضا کند، می‌توانند مسیر تعامل را در پیش بگیرند. شاید مهم‌تر از خود این توافق، درسی باشد که از آن می‌توان برای فهم روابط قدرت‌های بزرگ و تنظیم سیاست خارجی ایران گرفت.

دونالد ترامپ در ۹ اکتبر اعلام کرد در گفت‌وگو با رئیس‌جمهور روسیه، درباره افزایش عرضه گازوئیل روسیه به بازارها به توافق رسیده است. بر اساس اعلام او، بیش از ۳۰۰ هزار تن گازوئیل در مرحله نخست و مقادیر بیشتری در ماه‌های بعد عرضه خواهد شد. این تصمیم در شرایطی اعلام شد که افزایش قیمت سوخت در آمریکا به یک مسئله اقتصادی و سیاسی تبدیل شده و دولت ترامپ در پی مهار فشارهای ناشی از هزینه‌های انرژی است. هم‌زمان، دولت آمریکا برای تسهیل بخشی از این مبادلات، مجوزی موقت در ارتباط با تحریم‌های انرژی روسیه صادر کرد؛ تحریم‌هایی که طی سال‌های گذشته با هدف محدودکردن درآمدهای مسکو در پی جنگ اوکراین اعمال شده بودند. این تحول، پرسشی مهم را پیش‌روی تحلیلگران قرار می‌دهد: چگونه دو کشوری که در پرونده‌های امنیتی و ژئوپلیتیک اختلافات جدی دارند، می‌توانند در موضوعی اقتصادی به تفاهم برسند؟ پاسخ را باید در تقدم منافع ملی بر تصورات ثابت درباره دوستی و دشمنی در سیاست بین‌الملل جست‌وجو کرد. واشینگتن و مسکو همچنان اختلافات عمیقی دارند، اما این اختلافات مانع از آن نشده است که در موضوع عرضه سوخت، محاسبات اقتصادی و سیاسی خود را مبنای تصمیم‌گیری قرار دهند.

این تفاوت برای سیاست خارجی ایران نیز حیاتی است. در فضای سیاسی، گاهی روابط کشورها به دوگانه‌هایی ساده تقلیل داده می‌شود؛ شرق در برابر غرب، متحد در برابر دشمن و همکاری در برابر تقابل. چنین تقسیم‌بندی‌هایی ممکن است برای توضیح بخشی از واقعیت مفید باشند، اما اگر به مبنای ثابت سیاست‌گذاری تبدیل شوند، قدرت تحلیل و انتخاب کشور را محدود می‌کنند. واقعیت آن است که روابط بین‌الملل نه بر پایه دوستی‌های همیشگی شکل می‌گیرد و نه با دشمنی‌های دائمی به‌طور کامل توضیح داده می‌شود. دولت‌ها در کنار رقابت، به همکاری نیز نیاز دارند و در کنار اختلافات راهبردی، ممکن است در پرونده‌هایی مشخص به منافع مشترک برسند. توافق گازوئیلی واشینگتن و مسکو نمونه‌ای از همین منطق است. آمریکا که طی سال‌های گذشته در پی محدودکردن درآمدهای انرژی روسیه بوده، اکنون در شرایطی که قیمت سوخت به مسئله‌ای حساس برای اقتصاد داخلی و سیاست انتخاباتی این کشور تبدیل شده است، از امکان استفاده از عرضه روسیه استقبال می‌کند. در مقابل، مسکو نیز فرصتی برای فروش محصولات انرژی و کسب درآمد در شرایط فشارهای تحریمی به دست می‌آورد. این تصمیم لزوما به معنای پایان اختلافات دو کشور یا شکل‌گیری یک اتحاد جدید نیست، بلکه نشان می‌دهد منافع مشترک در یک پرونده می‌تواند بر بخشی از اختلافات موجود غلبه کند. البته نباید درباره پیامدهای این توافق نیز اغراق کرد. منتقدان آمریکایی و مقام‌های اوکراینی نسبت به آثار آن بر منابع مالی روسیه و تداوم جنگ ابراز نگرانی کرده‌اند. از سوی دیگر، شماری از تحلیلگران نیز معتقدند عرضه این حجم از گازوئیل، به‌تنهایی برای کاهش چشمگیر قیمت سوخت در بازار جهانی کافی نخواهد بود. بنابراین، هنوز باید میان اعلام سیاسی توافق، اجرای عملی آن و نتایج اقتصادی نهایی تفاوت قائل شد. با این حال، اهمیت اصلی این رویداد برای بحث حاضر، نه میزان کاهش قیمت سوخت در آمریکا، بلکه منطق تصمیم‌گیری دو طرف است. واشینگتن برای مدیریت یک مسئله اقتصادی، امکان همکاری با مسکو را بررسی می‌کند و مسکو نیز برای تأمین منافع خود از این فرصت بهره می‌گیرد. در چنین معادله‌ای، نه سابقه تقابل مانع مطلق همکاری است و نه همکاری در یک موضوع به معنای پایان رقابت در موضوعات دیگر. روسیه نیز از همین قاعده در روابط خود با دیگر کشورها پیروی می‌کند. مسکو با ایران در حوزه‌هایی همکاری دارد که منافع دو طرف هم‌پوشانی پیدا می‌کنند، اما این همکاری به معنای یکسان‌بودن تمام اولویت‌های راهبردی دو کشور نیست. روسیه، مانند ایران، منافع ملی و محاسبات مستقل خود را دارد و در مواجهه با هر پرونده، بر اساس شرایط و هزینه-فایده آن تصمیم می‌گیرد. توافق با آمریکا بر سر گازوئیل نیز بار دیگر نشان می‌دهد که روابط روسیه با قدرت‌های غربی را نمی‌توان صرفا با معیار تقابل دائمی توضیح داد.

یادداشت کامل را در سایت شرق بخوانید

بررسی «شرق» از اظهارات دبیرشورا و رئیس مرکز ملی فضای مجازی به بهانه اولین نشست خبری‌اش بعد از ۴ سال

مردِ پشت درهای بسته محدودیت اینترنت

سونیتا سراب‌پور: محمدامین آقامیری، دبیر شورای عالی و رئیس مرکز ملی فضای مجازی، پس از نزدیک به پنج سال حضور در این سمت، سرانجام هفته گذشته نشست خبری برگزار کرد؛ نشستی که نه‌تنها از نظر نحوه دعوت گزینشی خبرنگاران و محدودیت در طرح پرسش‌ها، بلکه به دلیل ادعاهای مطرح‌شده درباره وضعیت اینترنت، از کار انداختن استارلینک و اجرای فیلترینگ نیز محل بحث است. بررسی «شرق» نشان می‌دهد برخی از این اظهارات با پرسش‌های جدی فنی و ایرادات اساسی روبه‌رو هستند. برای نمونه، آقامیری در همین نشست از خارج‌شدن مصوبه ۳۲بندی «تسهیل دسترسی به سکوهای خارجی و ارتقای حکمرانی قانونمند» از طبقه‌بندی محرمانه خبر داد؛ مصوبه‌ای که در دی ۱۴۰۳ مبنای رفع فیلتر گوگل‌پلی و واتس‌اپ (که دوباره فیلتر شد) قرار گرفت. او اعلام کرد این سند پس از هماهنگی با وزارتخانه‌های مختلف و با پیگیری مرکز ملی فضای مجازی از محرمانگی خارج شده است. با این حال، چهار منبع مطلع در گفت‌وگو با «شرق» مدعی شده‌اند شخص آقامیری پیش‌تر دستور محرمانه‌کردن این مصوبه را داده بود؛ موضوعی که پرسش‌هایی درباره علت محرمانه‌ماندن سند و زمان انتشار عمومی آن بعد از دو سال را ایجاد می‌کند. هم‌زمان، منابع «شرق» از افزایش زمزمه‌ها درباره احتمال تغییر دبیر شورای عالی فضای مجازی خبر می‌دهند و برگزاری این نشست را تلاشی برای نمایش عملکرد و حفظ جایگاه سیاسی آقامیری ارزیابی می‌کنند؛ برداشتی که در کنار ادعاهای فنی مطرح‌شده در نشست، به نظر می‌رسد دور از واقعیت نباشد.

(اطلاعات این گزارش در گفت‌وگو با چهار نفر از مدیران دولتی و برخی از اعضای شورای عالی فضای مجازی به دست آمده است).

اینترنت فقط یک بار قطع شده؟

در نشست خبری هفته گذشته محمدامین آقامیری در واکنش به اینکه آیا فقط با قطع اینترنت می‌توان اعمال حاکمیت کرد، در پاسخ غیرقابل باور گفته: «مگر در ۱۵ سال گذشته چند بار اینترنت به‌طور کامل قطع شده است؟ فکر می‌کنم در این مدت فقط یک بار قطع کامل اینترنت داشتیم و بقیه موارد، محدودسازی بوده است. در دی‌ماه هم فقط برای چند ساعت اینترنت را به‌طور کامل قطع کردیم تا دوستان امنیتی بتوانند صحنه را مدیریت کنند. هیچ‌کس دوست ندارد اینترنت قطع شود».

نگاهی به آرشیو اخبار و البته خاطراتی که در ذهن ما از قطعی اینترنت هک شده، نشان می‌دهد اینترنت در ایران بیشتر از یک بار قطع شده است. اگر از سال ۸۸ فاکتور بگیریم که دسترسی به پلتفرم‌هایی مانند توییتر (ایکس فعلی)، فیس‌بوک و پیامک قطع شده بود، اولین قطعی‌های اینترنت به شرح زیر است:

۱- ۲۵ آبان تا ۲ آذر سال ۱۳۹۸: برای هفت روز، البته دسترسی در جنوب کشور به اینترنت برای بیش از ۱۵ روز امکان‌پذیر نبود.

۲- ۳۰ شهریور ۱۴۰۱: قطع دسترسی به اینستاگرام و واتس‌اپ و ده‌ها پلتفرم دیگر اتفاق افتاد. در ادامه قطع اینترنت به‌طور کامل در روز اول مهر گزارش شد و سپس قطع اینترنت در ساعاتی از روز به صورت کامل اتفاق افتاد. به دنبال اعتراضات در پاییز این سال، اینترنت برای ماه‌ها با محدودیت و اختلال‌های شدید همراه بود.

۳- ۲۳ خرداد تا ۴ تیر ۱۴۰۴: به دنبال جنگ ۱۲روزه، اینترنت به صورت کامل قطع بود.

۴- ۱۸ دی تا ۷ بهمن ۱۴۰۴: به دنبال اعتراضات ۱۸ و ۱۹ دی اینترنت به‌طور کامل قطع بود و بعد از این تاریخ هم برای چندین ماه اختلال‌ها و محدودیت‌های شدید شبکه گزارش شد.

۵- ۹ اسفند ۱۴۰۴ تا ۵ خرداد ۱۴۰۵: در این تاریخ هم اینترنت به شکل کامل قطع بود و طولانی‌ترین قطع اینترنت به نام ایران ثبت شد.

موافق همیشگی محدودیت در اینترنت

در ادامه این نشست، او در واکنش به اینکه ستاد ساماندهی فضای مجازی که به دستور رئیس‌جمهور تشکیل شد و در اولین جلسه خود رأی به برگشت اینترنت به حالت قبل دی داد، رأی‌اش مثبت بود یا منفی، پاسخ دوپهلویی داده است. او به نوعی از پاسخ شانه خالی کرد و گفت در موارد حساس تصمیم‌ها به صورت جمعی گرفته می‌شود. با این حال منابع «شرق» اعلام کردند در این جلسه ستاد با ۱۲ عضو، فقط دو نفر رأی منفی به بازگشایی اینترنت دادند که آنها هم محمدامین آقامیری، رئیس مرکز ملی فضای مجازی و دیگری پیمان جبلی، رئیس سازمان صداوسیما بوده‌اند.

این اولین بار نیست که محمدامین آقامیری نسبت به بازگشایی فضای اینترنت، پشت درهای بسته رأی منفی خود را صادر می‌کند. یکی از وعده‌های مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهوری که حالا بیش از دو سال از آن گذشته، رفع محدودیت‌های اینترنت و فیلترینگ بود. در نهایت هم بعد از انتقادهای بسیار که چرا این وعده را عملی نمی‌کند، او در آذر ۱۴۰۳ دستور به تشکیل کمیته‌ای داد که موضوع رفع فیلتر در آن بررسی شود، اما در نهایت در زمان رأی‌گیری گروهی از اعضای شورا با مدیریت آقامیری به مصوباتی که توسط وزارت ارتباطات برای رفع فیلتر تهیه شده بود، رأی منفی می‌دادند. به گفته چندین منبع به «شرق»، ممکن بود در برخی جلسات او حتی رأی ندهد اما از قبل جلسه گروهی را به دادن رأی منفی تشویق کند. همچنین طبق اعلام منبع «شرق»، یکی از کسانی که باعث شد بعد از جنگ ۱۲روزه با وجود اتصال اینترنت، واتس‌اپ فیلتر بماند، آقامیری بوده است. او طی هماهنگی با بخش امنیت سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی و بدون اطلاع رئیس‌جمهوری باعث شد واتس‌اپ برای چند روز غیرقابل دسترس باشد.

تلاش‌های آقامیری چه پشت پرده و چه مقابل دیگران باعث شده در این چند سال درخواست رسیدن به «وفاق» رئیس‌جمهوری برای رفع فیلتر از پلتفرم‌ها به نتیجه نرسد. هرچند حالا با این وضعیت سیاسی و اقتصادی کشور، به نظر نمی‌رسد تلاش برای رفع فیلتر در اولویت‌های دولت باشد. با این حال شنیده‌های «شرق» نشان می‌دهد مسعود پزشکیان با گذشت این چند سال از ریاست‌جمهوری، به شکل جدی به دنبال تغییر دبیر شورای عالی فضای مجازی است. یکی از منابع «شرق» می‌گوید: «تغییر آقامیری و معرفی فردی که دیدگاه تندی به فضای مجازی نداشته باشد، از همان سال آغاز ریاست‌جمهوری مسعود پزشکیان شروع شده بود، اما برخی محدودیت‌ها و اتفاق‌ها ازجمله جنگ باعث شد این تغییر به نتیجه نرسد».

روغن ریخته نذر امامزاده

از جمله خبرهایی که محمدامین آقامیری در این نشست خبری اعلام کرد، خارج‌شدن مصوبه ۳۲بندی «تسهیل دسترسی به سکوهای خارجی و ارتقای حکمرانی قانونمند» از طبقه‌بندی محرمانگی بود. نمی‌دانم در آن نشست، خبرنگاری بوده که این سؤال‌ها را از او بپرسد که اصلا چرا سندی که روی زندگی و کسب‌وکارها اثر می‌گذارد باید مهر محرمانگی بخورد؟ چرا اساسا جلسات شورا سری برگزار می‌شود و حتی دعوت‌نامه اعضا نیز سری ارسال می‌شود؟ حالا چه اتفاقی افتاده است که این سند از حالت سری‌بودن خارج شده است؟ چرا اساسا از اسفند ۱۴۰۱ که او بر صندلی دبیری شورای عالی فضای مجازی تکیه زده، همه چیز حالت محرمانه و سری پیدا کرده است؟ همان سال ۱۴۰۳ که شورای عالی فضای مجازی اعلام کرد قصد ندارد این سند ۳۲بندی را منتشر کند، اعتراض‌ها و انتقادهای زیادی به این تصمیم مطرح شد. در نهایت محمدامین آقامیری مقابل دوربین قرار گرفت و گفت: «برخی وزارتخانه‌ها درخواست کرده‌اند این سند منتشر نشود». اما چرا یک وزارتخانه نباید بخواهد سندی که در مورد آزادسازی پلتفرم‌ها و بهبود کیفیت اینترنت کشور است، محرمانه باشد؟ پیگیری‌های «شرق» از منابع خود نشان می‌دهد در این زمینه هم آقامیری اطلاعات اشتباه داده؛ چراکه خودش مستقیم مهر محرمانگی را روی این سند زده است. حالا هم در شرایط که کشور درگیر مشکلات اقتصادی نفس‌گیر است و از سوی دیگر سایه جنگ هر لحظه پررنگ و پررنگ‌تر می‌شود، او تصمیم گرفته آن را از طبقه‌بندی محرمانگی خارج کند؛ چون می‌داند در این شرایط دیگر اولویت کشور اجرای این سند نیست. از طرفی منبع «شرق» می‌گوید با توجه به زمزمه‌های تغییر او، انتشار این سند ۳۲بندی می‌تواند پیامی برای یک حزب سیاسی خاص باشد که به آنها نشان دهد چگونه سر قولش ایستاده و نگذاشته بندهای اصلی این بند ازجمله رفع محدودیت و دسترسی به پلتفرم‌های بین‌الملل در چند سال گذشته به اجرا گذاشته شود. این سند ۳۲بندی چهار مرحله مشخص دارد که جزئیات دقیق آن را می‌توانید در وب‌سایت «شرق» بخوانید، اما شاید مأیوس‌کننده‌ترین اتفاق در مورد این سند، این باشد که باز هم آقامیری جلوی اجرای آن را گرفته است. البته بازگشایی یوتیوب و تلگرام می‌توانست همان اواخر سال ۱۴۰۳ و اوایل ۱۴۰۴ به اجرا دربیاید، اما سنگ‌اندازی‌هایی که کارگروه ۹نفره در نظر گرفته‌شده در این سند انجام داد، مانع از این شد که این دو پلتفرم رفع فیلتر شوند. همان زمان «شرق» (اسفند ۱۴۰۳) در گزارشی خبر داد کمیته متشکل از ۹ نفر به ریاست رئیس مرکز ملی فضای مجازی با وجود پیگیری‌ها و مذاکرات وزارت ارتباطات، با رفع فیلتر یوتیوب و تلگرام موافقت نکرده‌اند. در آن زمان هم پیگیری نشان می‌داد محمدامین آقامیری با روند مذاکرات با این پلتفرم‌ها مخالف بوده و به همین دلیل هم دیگر اعضای کمیته را راضی کرده به این بازگشایی رفع منفی دهند. منبع «شرق» می‌گوید بعد از بازگشایی گوگل‌پلی و واتس‌اپ، وزارت ارتباطات شروع به مذاکره با تلگرام و یوتیوب کرد که در نهایت نیز این مذاکرات به این نتیجه رسید. طبقه گفته‌های این منبع قرار بود تلگرام در ایران فضای میزبانی داشته باشد و از طرف دیگر طی صحبت‌های انجام‌شده با نماینده یوتیوب در خاورمیانه، قرار بر این بود یوتیوب با گذاشتن تگ‌های سالم و ناسالم جلوی دسترسی مردم داخل ایران به محتوای ناسالم را بگیرد. طبق اظهارات او دقیقا قرار بود همان مدل نمایش محتوا در کشورهای عربی در ایران نیز پیاده‌سازی شود، اما در نهایت به خاطر مخالفت دبیر شورا این تلاش‌ها بی‌نتیجه می‌ماند و بعد از آن هم جنگ شروع می‌شود.

جالب است بدانید طبق ماده ۴ این سند که اجازه تشکیل کارگروه راهبری را داده است، از ۹ نفر اعضای این کارگروه، حتی یک نفر هم از بخش خصوصی و اکوسیستم نوآوری کشور نیست. برخی اعضای حاضر در این کارگروه را افرادی تشکیل داده‌اند که اظهارشان تاکنون نشان داده با محدودیت بیشتر از آزادسازی اینترنت موافق هستند.

این اعضا شامل رئیس مرکز ملی فضای مجازی به‌عنوان رئیس کارگروه، وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات به‌عنوان دبیر گروه، نماینده رئیس مجلس، نماینده رئیس قوه قضائیه، وزیر اطلاعات، نماینده سپاه پاسداران، دادستان کل کشور و دو نفر از اعضای حقیقی شورا هستند.

به گفته منبع «شرق»، این کارگروه به جای اینکه به مکانیسم نظارت بر دسترسی مردم به اینترنت باکیفیت تبدیل شود، به مکانیسم تحمیل قطعی اینترنت و اینکه چرا اینترنت وصل است یا چرا فیلترشکن‌ها کار می‌کنند، تبدیل شده است؛ «آنها هر روز چارچوب می‌گذارند برای محدودیت بیشتر، نه راهکاری برای دسترسی راحت به اینترنت».

او تأکید می‌کند: چرا در این کارگروه که قرار است برای مردم و کسب‌وکارها تصمیم گرفته شود، افرادی از بخش خصوصی، صنف و تشکل‌های مستقل فعال در حوزه اقتصاد دیجیتال حضور ندارند. به باور او، این افراد برعکس افراد حاضر در کارگروه که از نظر پارادایمی چند نسل عقب هستند و در این حوزه تضاد منافع دارند، می‌توانند با نگاه نو خود باعث رشد صنعت ICT در کشور شوند.

استارلینک‌ها را جمع کنیم؟

از دیگر صحبت‌هایی که محمدامین آقامیری در اولین نشست خبری خود مطرح کرد، این بود که آنها توانسته‌اند در جریان اعتراضات ۱۸ و ۱۹ دی‌ماه، ماهواره‌های استارلینک را از کار بیندازند. او با اشاره به امکان مدیریت ارتباطات ماهواره‌ای در شرایط خاص، اعلام کرد در اعتراضات دی‌ماه حدود ۸۰ درصد بسته‌های ارتباطی استارلینک مختل شده است. آقامیری در توضیح روش اختلال در استارلینک گفته بود: «از نظر فنی، فناوری‌های متعددی برای مدیریت این ارتباطات وجود دارد و این‌طور نیست که یک فناوری به دلیل پیچیدگی، غیرقابل مدیریت باشد. اگر به تاریخ فناوری نگاه کنیم، می‌بینیم که همواره امکان مدیریت و مقابله با فناوری‌های مختلف از طریق فناوری‌های دیگر وجود داشته است». رئیس مرکز ملی فضای مجازی درباره گزارش رسانه‌ها مبنی بر استفاده ایران از «فریب‌دهنده جی‌پی‌اس» (GPS Spoofer) اعلام کرد: «غربی‌ها تلاش کردند بفهمند ما چه کار کرده‌ایم و حدس زدند که از فناوری جابه‌جایی جی‌پی‌اس استفاده می‌کنیم، اما تلاششان ناموفق بود». به گفته او، اگر استارلینک واقعا با یک فریب‌دهنده جی‌پی‌اس از کار بیفتد، نشان‌دهنده ضعف شدید فناوری آن است. او تأکید کرد: «ما روش فریب جی‌پی‌اس را هم تست کرده‌ایم و در برخی نقاط جواب هم می‌دهد، اما فناوری اصلی ما این نیست و اهمیت زیادی هم ندارد».

حتی او این نکته را هم گفت که ایران «آمادگی دارد فناوری‌های مورد استفاده خود در این زمینه را با کشورهای همسو به اشتراک بگذارد و در این زمینه تعاملات و هم‌افزایی‌هایی در سطح بین‌المللی در حال انجام است».

به نظر می‌رسد این صحبت‌های محمدامین آقامیری در پاسخ به وزیر ارتباطات و برخی از معاونان او باشد که پیوسته اعلام کرده‌اند «فیلترینگ راه‌حلی برای حکمرانی فضای مجازی نیست و فقط مردم را به سمت استارلینک سوق می‌دهد».

ستار هاشمی، وزیر ارتباطات، در یکی از سخنرانی‌های اخیر خود اعلام کرده بود بیش از صد هزار تجهیز استارلینک در کشور فعال شده که این موضوع حاکمیت دولت بر فضای مجازی و فلسفه شبکه ملی اطلاعات را کاملا از بین می‌برد.

با تمام اینها، آیا اظهارات محمدامین آقامیری درباره از کار انداختن یا ایجاد اختلال در استارلینک درست و علمی است یا تنها یک دستاوردسازی برای گروهی است که نظرات تندی درباره دسترسی آزاد به اینترنت دارند؟

یک کارشناس حوزه فضا در گفت‌وگو با «شرق» به صراحت اعلام می‌کند که ایران نمی‌تواند اینترنت ماهواره‌های استارلینک را از کار بیندازد و اگر هم این اتفاق افتاده بود، حداقل در سایت‌های بین‌المللی ثبت می‌شد.

او در این مورد توضیح می‌دهد: «چه در شرایط عادی و چه در شرایط بحرانی، در نزدیکی مراکز نظامی ایران تجهیزاتی وجود دارد که با استفاده از فناوری جی‌پی‌اس جمینگ (GPS Jamming)، موقعیت‌یاب‌ها را از کار می‌اندازند تا پهپادهای مهاجم نتوانند عملیات خودشان را انجام دهند. دستگاه‌های استارلینک هم از قضا با جی‌پی‌اس کار می‌کنند؛ البته روش‌های دیگری هم برای موقعیت‌یابی دارند».

گزارش کامل را در سایت شرق بخوانید

جدول ۵۴۳۴ طراح: بیژن گورانی

افقی:
۱- دیوار بوته‌ای دور باغ- خاکستر- کارگر کشتارگاه
۲- حرف ندا- پرافتخارترین تیم بسکتبال NBA با بیشترین قهرمانی ۳- سکوی شیرجه- ورزش رزمی چینی- بشقاب‌پرنده ۴- بسط و توسعه- جوش صورت- معشوقه جک در فیلم تایتانیک ۵- شایع‌ترین بیماری کبدی- از دین برگشته- بشر ۶- واحد پول کره شمالی- به یکدیگر ساییده‌شده- آشکار ۷- صد مترمربع- مراقبت از کودک- فرمانروای زنبوران عسل ۸- واحد شمارش میلگرد- ترمیم پارگی پارچه- زنی که تازه زایمان کرده ۹- از رهبران جنبش استقلال هند- از فرشتگان مقرب الهی- قابلیت ارتجاعی دارد ۱۰- زمزمه‌کردن- به کار بستن قانون- پدر آذری ۱۱- اسب رستم- آسوده‌خاطر- از القاب امام علی(ع) ۱۲- آبکی- خاک- قبیله و طایفه ۱۳- ورم- سوره چهل‌ودوم قرآن- تاریک ۱۴- مجموعه‌داستانی نوشته گلی ترقی- یازده ۱۵- قتلگاه- واحد شمارش درخت- تابلوی نقاشی اثر هنرمندانه ادوار مانه

عمودی:
۱- کنایه از آدم بلاتکلیف و آواره است- ارزیابی ذهنی- نفس ۲- تظاهر به نیکوکاری- از شرکت‌های خودروساز آلمانی- آفریده‌شدگان ۳- واحدی نظامی- قوای نظامی یک کشور- مرگ ۴- عارضه‌ای در دستگاه گوارش- برای بازشدن مجاری تنفسی استنشاق می‌کنند- همسرگزیدن ۵- دل‌آزار کهنه- بنایی تجاری در بازارهای سنتی و قدیمی- به حد مطلوب نرسیده ۶- وسیله نقلیه قطبی- جانور تک‌سلولی- حرف انتخاب ۷- ویرایش سنتی تصویر عکاسی- نشانی- باشخصیت ۸- حیوان آزمایشگاهی- فیلمی ساخته بهرام بیضایی با بازی مژده شمسایی- جنبش و حرکت ۹- روشنایی‌ها- رونق- محوطه روباز کشتی ۱۰- دست شکسته- امتحان نوشتنی- بازار مناطق آزاد ۱۱- گلی آپارتمانی- بیش از حد لزوم- شبکه جهانی اطلاعات که از طریق اینترنت قابل دستیابی است ۱۲- خسته و درمانده- فالگیر- رشوه‌خواری ۱۳- از ملزومات استحمام- بی‌آغاز- خداوندی ۱۴- اجرای هم‌زمان چند نت موسیقی- نوعی سوسیس- گوسفند جنگی ۱۵- خاشاک- گروه، جماعت- بنای تاج‌محل در هند به دستور او ساخته شد

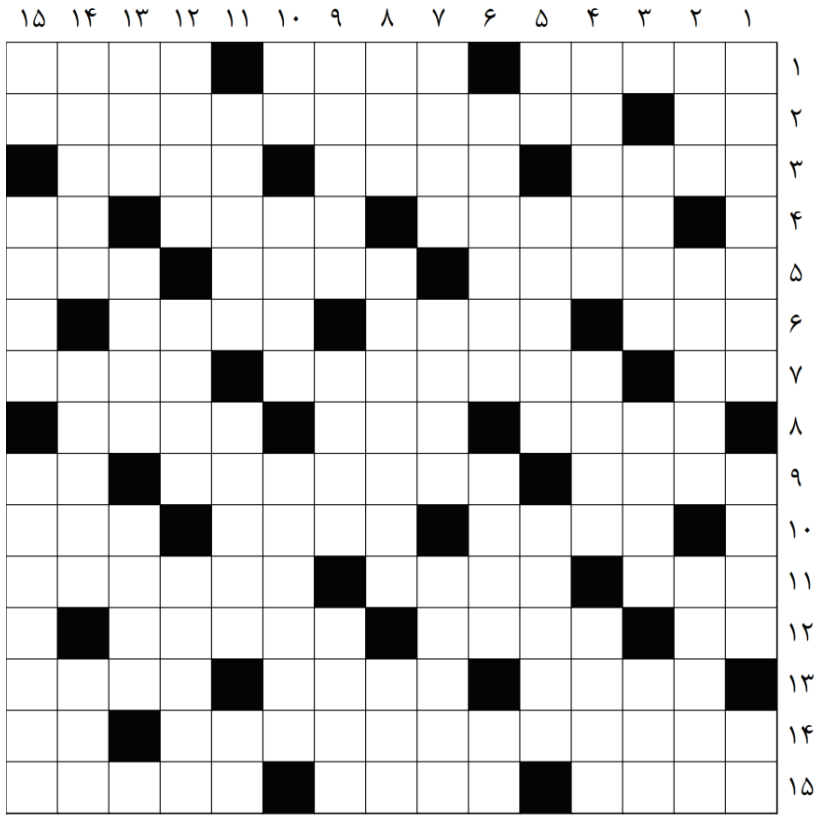

حل سودوکو ۴۴۲۹

۵	۶	۸	۲	۱	۷	۴	۳	۹
۲	۷	۳	۵	۹	۴	۸	۱	۶
۴	۹	۱	۳	۸	۶	۵	۷	۲
۱	۴	۵	۷	۳	۲	۹	۶	۸
۳	۲	۷	۸	۶	۹	۱	۴	۵
۶	۸	۹	۴	۵	۱	۷	۲	۳
۸	۳	۲	۱	۷	۵	۶	۹	۴
۷	۵	۶	۹	۴	۳	۲	۸	۱
۹	۱	۴	۶	۲	۸	۳	۵	۷

۳	۴	۸	۷	۲	۱	۹	۶	۵
۹	۱	۷	۶	۸	۵	۴	۲	۳
۲	۵	۶	۹	۴	۳	۱	۸	۷
۱	۷	۲	۳	۹	۶	۸	۵	۴
۸	۹	۳	۴	۵	۲	۶	۷	۱
۵	۶	۴	۸	۱	۷	۲	۳	۹
۷	۳	۹	۱	۶	۸	۵	۴	۲
۴	۸	۵	۲	۷	۹	۳	۱	۶
۶	۲	۱	۵	۳	۴	۷	۹	۸

حل جدول ۵۴۳۳

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ا	ن	■	ا	م	و	ن	ی	ا	ک	■	ش	ا	خ	ه
۲	س	ا	خ	ت	ه	■	ز	ا	پ	و	ت	ک	■	و	ا
۳	پ	ی	ر	■	م	ش	ا	ر	■	ف	د	ا	ک	ا	ر
۴	ر	م	ا	د	■	ر	ک	و	د	■	ف	ر	ی	ب	ا
۵	غ	■	ف	ل	ا	ک	ت	■	س	و	ی	ی	چ	■	ک
۶	م	د	ا	و	م	ت	■	س	ت	و	ن	■	ر	ه	ی
۷	■	م	ت	ا	ل	■	چ	ن	ب	ش	■	ا	ی	ا	ر
۸	س	د	■	پ	ا	ر	س	چ	ن	و	ب	ی	■	ر	ی
۹	ا	م	ا	س	■	ض	م	ا	د	■	ش	د	ا	د	■
۱۰	ل	ی	ل	■	ب	و	ا	ب	■	ب	ی	ا	ن	ی	ه
۱۱	ا	■	ت	د	خ	ی	ن	■	ش	ی	ر	ه	ا	■	م
۱۲	م	ا	چ	ر	ا	■	ی	گ	ا	ن	■	و	ر	ز	ا
۱۳	ب	ر	ا	د	ر	ی	■	و	ی	ا	ل	■	ش	ی	ن
۱۴	و	ش	■	ک	ا	ر	گ	ش	ا	■	ا	ت	ی	ل	ن
۱۵	ر	ا	م	■	ش	ه	م	ی	ن	گ	و	ی	■	و	د

سودوکو سخت ۴۴۳۰

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو
۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۶				۵		۱	
۴			۷		۸		۳	
			۱			۲		
۱		۶				۹		
		۷	۳	۴	۱	۸		
		۸				۳		۱
		۵			۴			
	۹		۸		۷			۳
	۱		۹				۷	

سودوکو ساده ۴۴۳۰

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو
سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۳	۸	۷	۵				۴	
		۶		۲	۷			
			۸			۱	۹	۷
۱	۷	۹						۳
۵		۸				۴		۹
۴						۷	۶	۵
۷	۳	۲			۴			
			۳	۷		۲		
	۵				۹	۳	۷	۴